

ISO 8601-1 ja 8601-2

Juha Hakala
Kansalliskirjasto
2019-09-02

Sisältö

- Yleistä
 - ISO 8601:n tausta ja käyttötarkoitus
- Uudistusprosessista
- ISO 8601-1:2019
- ISO 8601-2:2019
- Soveltamisen haasteita

Yleistä

- ISO 8601-1 Date and time – Representations for information exchange – Part 1 Basic rules (First edition 2019-02)
- ISO 8601-2 Date and time – Representations for information exchange – Part 2 Extensions (First edition 2019-02)
 - Perusteellisesti uudistettu versio ISO-standardista, joka määrittelee päivämäärän ja ajan esittämistavat koneluettavassa ja -ymmärrettävässä muodossa
 - Ihmisluettavassa tallennuksessa monia kansallisia käytänteitä
 - ISO 8601 ilmestyi alun perin 1988, mutta sitä edelsi joukko 1970-luvulla julkistettuja standardeja, kuten ISO 2014:1976 Writing of calendar dates in all-numeric form
- ISO 8601:stä vastaa ISO/TC 154 Processes, data elements and documents in commerce, industry and administration

Uudistusprosessista

- Kirjastot (ja etenkin Kongressin kirjasto) aktiivisia sekä uudistamisen alkuunpanijoina että muutosehdotuksien antajina
- Kirjastojen kuvailussa tarvittiin paljon ominaisuuksia, joita ISO 8601:2003 –standardissa ei ollut
- Kongressin kirjasto ratkaisi ongelman Extended Date/Time Profile –määrittelyksellä, joka laajensi standardia
- Uudistamisprosessissa lähes kaikki EDTF-ominaisuudet saatiin ISO-standardiin sellaisenaan
 - Poikkeus määrittelemätön (unspecified) aikamääre, joka merkitään X:llä, ei u:lla kuten EDTF:n vanha versio linjasi
- Standardia aiotaan pitää jatkossakin yllä tarpeiden mukaan
 - Uusi työryhmän pj Ronald Tse Ribose Inc:stä, jolle vastuu siirtyi Ray Denenbergiltä (Kongressin kirjasto)

ISO 8601-1:2019

- Sisältää ajan kuvaamiseen liittyvät termit ja symbolit määritelmineen, keskeiset periaatteet sekä päivämäärän ja ajan esittämistavan ilman standardin osassa 2 kuvattuja laajennuksia
- Päivämäärän esittämiseen on kaksi tapaa, basic (YYYYMMDD) ja extended (YYYY-MM-DD)
- Myös aikamääre voidaan ilmoittaa basic- tai extended-muodossa (esim. T232050 tai T23:20:50)
- UTC-ajalle ja poikkeamalle siitä on omat merkintätapansa
 - T23:20:50Z ja T23:20:50+02
- Jo standardin tässä osassa on ominaisuuksia joita ei KAM-sektorilla tiettävästi käytetä, kuten vuosikymmenen kuvaaminen muodossa YYY (esim. 201).

ISO 8601-2:2019

- Standardin Extensions-osa sisältää ominaisuuksia, joita ISO 8601:ssä ei ole aiemmin ollut
- KAM-sektorilla tarvitaan osaa näistä piirteistä, mutta ei kaikkia
- Ominaisuuksien tarvetta arvioitaessa on hyödyllistä tietää, mm. se, miten ne vaikuttavat tiedonhakuun
- Unspecified-määre (esim. 198X) indeksoituu 1980-1989
- Muut lisämääreet (? = uncertain, ~ = approximate, % = uncertain and approximate) eivät vaikuta indeksointiin, eli 1984? Indeksoituu kuten 1984
- Ominaisuuksia, joita tietojärjestelmämme eivät osaa soveltaa, ei kannata käyttää koneymmärrettävissä kentissä

Soveltamisen haasteita

- Ihmisluettavissa kentissä tallennustapaa ei kannata muuttaa standardin mukaiseksi
 - Jakso voidaan useimmiten merkitä edelleen YYYY-YYYY, ei standardin mukaisesti YYYY/YYYY
- Metadataformaateilla voi olla omia, standardista poikkeavia käytänteitä
 - Tässä suhteessa formaateista vanhin eli MARC lienee erityisen haasteellinen
- Kuvailusäännöt eivät välttämättä ota vielä huomioon kaikkia ISO 8601:n tarjoamia relevantteja tallennusmahdollisuuksia